

РОЗВИТОК ТУРИЗМУ НА МІЖНАРОДНОМУ РІВНІ

Р. Дудяк, к. е. н., О. Піскун

Львівський національний аграрний університет

С. Бугіль, к. е. н.

Львівський національний університет ім. І. Франка

<https://doi.org/10.31734/economics2018.25.107>

Постановка проблеми. Сучасна туристична індустрія динамічно розвивається і навіть за нестабільного економічного становища є найприбутковішою галуззю. Розвиток туризму тісно пов'язаний із розвитком супутніх галузей, а саме: ресторанної сфери, транспортної галузі, готельного, торговельного та розважального бізнесу. Збільшення попиту на туристичні послуги призводить до зростання попиту на супутні послуги: готельні, ресторани, розважальні, культурно-масові. Отож, зростання попиту на туристичні й супутні послуги позитивно впливає на економіку країни. Туризм – це один із найважливіших напрямів у галузі надання послуг. Він забезпечує нові робочі місця, сприяє збільшенню надходжень до бюджету, розвитку інфраструктури, будівництву нових туристичних об'єктів, посиленню охорони та реконструкції існуючих історико-культурних пам'яток. Туризм став досить важливою складовою наповнення державного бюджету багатьох країн, розбудова рекреаційно-туристичної галузі та посилення її впливу на економічний розвиток – один із пріоритетних напрямів розвитку світового господарства.

Аналіз остатніх досліджень і публікацій. Вагомий внесок у розвиток міжнародного туризму зробили такі українські дослідники, як М. П. Афанасьєв, О. О. Любіцева, В. Ф. Кифяк, Л. П. Мальська, І. Г. Смирнов, Л. М. Устименко, В. В. Худо. Низка важливих аспектів міжнародного туризму – теоретичні положення, сучасний стан і проблеми розвитку у світі, міжнародний туристичний потенціал – знайшла своє відображення у працях цих та інших науковців. Досить детально описано історію туризму, широко розкрито поняття «туризм» і «туристична індустрія», охарактеризовано сучасний стан розвитку туризму, дано характеристику туристично-фінансових потоків та моделей управління в міжнародному туристичному бізнесі.

Постановка завдання. Основними завданнями, які ми ставили перед собою, є з'ясування чинників, котрі сприяють розвитку туризму,

короткий опис історії туризму, у тому числі обов'язкових умов, необхідних для функціонування міжнародного туризму в країні; окреслення перспектив розвитку міжнародного туризму.

Виклад основного матеріалу. Індустрія туризму – досить молода галузь бізнесу, але насправді люди займалися ним давно: подорожі з метою торгівлі, завоювань, оздоровлення, поширення релігійних учень, пізнавальні мандрівки та екскурсії, виїзди за місто міських жителів і поїздки в місто сільських тощо урізноманітнювали життя віддавна.

Залежно від мотивації подорожей, способу подорожування, кількості мандрівників та охоплення різних верств суспільства історичний шлях розвитку туризму можна поділити на чотири етапи:

- 1) до 1841 р. – початковий етап;
- 2) з 1841 р. до 1914 р. – етап становлення туризму як галузі;
- 3) з 1914 р. до 1945 р. – етап формування індустрії туризму;
- 4) з 1945 р. до наших днів – монополізація туристичної індустрії [3].

Туризм – це різновид рекреації, один із видів активного відпочинку, а також галузь економіки, яка останнім часом розвивається дуже стрімко, розвиток її передбачено і в майбутньому.

На сьогодні найпоширенішим визначенням «міжнародного туризму», що отримало легалізацію в правових системах різних країн світу, є визначення, сформульоване в 1993 році Статистичною комісією ООН для цілей статистики туризму (Концепція визначення і класифікації для статистики туризму). Отож, міжнародний туризм становить собою діяльність осіб, які подорожують і здійснюють перебування в місцях, що розташовані за межами їхнього звичайного середовища, протягом періоду, що не перевищує одного року поспіль, з метою відпочинку, діловими та іншими цілями [2].

Виокремимо основні групи чинників розвитку туризму. Швидкість пересування туристів до територій багато в чому визначається розвитком наземного, повітряного, водного транспорту. Стрімкому розвитку міжнародного туризму наприкінці ХХ ст. сприяв інтенсивний розвиток повітряного транспорту, в результаті чого зросли як кількість, так й дальність мандрівок. Авіаційні компанії, аеропорти, стан повітряного транспорту визначають потенціал повітряних перевезень, який виражається в кількості й дальності польотів, чисельності перевезених пасажирів. Розвиток інфраструктури авіаційного транспорту зумовлює розвиток міжнародного туризму в регіоні. Дуже важливе значення також має інфраструктура наземного транспорту, що характеризується транспортною доступністю до туристичних, культурних і бізнес-центрів, якістю доріг, розміщенням залізниць і портів, вокзалів, розвитком природоохоронних служб.

Другим важливим чинником є розвиток туристичної інфраструктури, яку представляють організатори туризму (туроператори і турагенції), а також готелі, підприємства ресторанного господарства, розважальні заклади. Організатори туризму є учасниками туристичного ринку, вони формують туристичний продукт і забезпечують його продаж, надають інші туристичні послуги. Комфортність умов перебування зумовлюється розвитком індустрії засобів розміщення, основу яких складає готельне господарство. Рівень матеріально-технічної бази об'єктів готельної індустрії, розгалуженість і розмаїтість мережі, якість обслуговування, забезпеченість туристів сучасним житлом і побутовими послугами – вагома передумова розвитку міжнародного туризму. Важливими складовими сучасної інфраструктури туризму є фінансові установи, зокрема банки, автотранспортні підприємства та ін.

Своєрідним прискорювачем розвитку міжнародного туризму стали процеси інформатизації суспільства та розвиток інформаційно-комунікаційних технологій. Особливого значення для конкурентоспроможності країни на ринку міжнародного туризму набувають інфраструктура інформаційно-комунікаційних технологій, розвиток мережі Інтернет і доступність до неї, розробка та впровадження програмного забезпечення, розвиток електронної комерції.

Одним із вирішальних чинників є цінова доступність. Вартість туристичних путівок загалом, а також ціни на проживання, проїзд, користування окремими видами послуг зокрема визначають цінову конкурентоспроможність міжнародного туризму.

Від ресурсного потенціалу залежить розвиток і привабливість туристичної сфери. Враховуючи специфіку туристичної послуги, яка виявляється у значній ролі людини в процесі її надання, одним із визначальних чинників є людські ресурси. Демографічна ситуація, середня тривалість життя, а також спроможність соціальної сфери забезпечити належний рівень охорони здоров'я, освіти – все це характеризує людський потенціал країни. Наявність висококваліфікованих кадрів у галузі міжнародного туризму, доступність фахової освіти багато в чому сприяють її розвитку, запровадженню нових знань і технологій, що виводить країну на якісно новий рівень у цій сфері.

Однією з важливих складових ресурсного потенціалу країни є природні ресурси. Наявність природних об'єктів всесвітньої спадщини, розмаїття флори та фауни, сприятливі кліматичні умови підвищують зацікавленість туристів до країни, а отже, сприяють розвиткові міжнародного туризму в ній.

Поряд із природними ресурсами уявлення про країну, її національні особливості формують культурні ресурси. Багата культурна спадщина, фольклор, наявність історичних пам'яток значною мірою стимулюють туристів до подорожей.

Окремим чинником розвитку міжнародного туризму є відкритість кордонів. Доступність до ринків, належна ефективність митного адміністрування та імпорто-експортних процедур, адміністративна прозорість кордонів, розвинута інфраструктура цивільної авіації та наземного транспорту, доступність і якість транспортних послуг, інформаційно-комунікаційна інфраструктура, політико-правове забезпечення пересування, рівень охорони і безпеки характеризують відкритість країни для міжнародної торгівлі та розвитку міжнародного туризму.

Удосконалення туристичної інфраструктури, запровадження інновацій у сферу міжнародного туризму потребують значних капіталовкладень. Тому на особливу увагу заслуговує інвестиційне забезпечення міжнародного туризму в країні. Інвестиції у сферу міжнародного туризму сприяють збільшенню місткості ринку, зростанню кількості туристів і відвідувачів, поліпшують імідж країни та її конкурентоспроможність на світовому ринку туристичних послуг [4].

Міжнародний туризм – соціальне, культурне та економічне явище, що пов'язане із переміщенням людей в місія, які знаходяться за межами їх постійного місця перебування, причому метою, як правило, слугують розваги та відпочинок за межами країни. Міжнародний туризм впливає на

економіку, природне та антропогенне середовище і населення у місцях відвідування та безпосередньо на відвідувачів.

Для ефективного прийняття рішень особам, які визначають політику міжнародного туризму, необхідно володіти якомога повнішою та надійнішою статистикою. Лише за наявності достатніх та адекватних даних можна оцінити різні аспекти туризму, вдосконалювати політику та процес прийняття рішень.

Згідно з Міжнародними рекомендаціями зі статистики туризму виділяють три основні його види:

а) внутрішній туризм, який передбачає діяльність туриста поза межами постійного місця проживання в рамках або внутрішньої туристичної поїздки, або виїзної туристичної подорожі;

б) в'їзний туризм, що передбачає діяльність туриста, який не проживає в країні, що розглядається, в межах цієї країни під час в'їзної туристичної поїздки;

в) виїзний туризм, який передбачає діяльність постійно проживаючого в країні, що розглядається, туриста за межами цієї країни в рамках або виїзної туристичної поїздки, або внутрішньої туристичної поїздки.

Зазначені види туризму можуть комбінуватися, утворюючи інші види туризму:

а) туризм у межах країни, який охоплює внутрішній та в'їзний туризм, тобто діяльність постійно проживаючих та не проживаючих у певній країні відвідувачів, в межах цієї країни в рамках внутрішніх або міжнародних туристичних поїздок;

б) національний туризм, який охоплює внутрішній та виїзний туризм, тобто діяльність відвідувачів, постійно проживаючих в країні, що розглядається, в межах та за межами цієї країни в рамках або внутрішніх, або виїзних туристичних поїздок;

в) міжнародний туризм, який охоплює в'їзний та виїзний туризм, тобто діяльність відвідувачів, постійно проживаючих у країні, що розглядається, за її межами в рамках внутрішніх та виїзних туристичних поїздок, та діяльність відвідувачів, які не проживають в країні, що розглядається, в межах цієї країни під час виїзних туристичних поїздок.

У статистиці туризму терміни «поїздка» або «відвідування» мають на увазі будь-яку подорож у яке-небудь місце, що знаходиться за межами звичайного середовища відповідної особи. Ці терміни стосуються діяльності, яку здійснюють відвідувачі за межами свого звичайного місця проживання з моменту від'їзду до повернення.

Відомості про цілі поїздки необхідні для визначення обсягів споживання і витрат відвідувачів. Статистика туризму є галуззю соціально-економічної статистики й обстежує питання розвитку туризму і туристської індустрії. Предметом статистики туризму є обстеження кількісної сторони стану й розвитку галузі в нерозривному зв'язку з якісною стороною.

Туристські витрати визначають як «загальну суму споживчих витрат, які здійснюють відвідувачі або від їхнього імені під час підготовки й у ході поїздки і перебування в місці призначення».

Крім витрат на проїзд до країни і назад іноземний турист витрачає на харчування близько 40% свого бюджету, на проживання – 30%, на проїзд усередині країни – 8%, інші витрати – 22%. У результаті витрат, які здійснюють іноземні туристи в країні перебування, по-перше, збільшуються доходи туристичних фірм (прямий ефект); по-друге, підвищується попит з боку туристичного сектору економіки; по-третє, зростають особисті доходи населення, прямо або побічно пов'язаного з туристичним бізнесом, що викликає зростання споживчого попиту (змушений ефект). Непрямий і вимушений ефект разом називаються вторинним ефектом.

Хоча перше місце за значущістю міжнародного туризму для національних господарств відводиться надходженням валюти, разом з отриманням прибутку можливий і значний витік валюти. Країни, що розвиваються, змушені імпортувати значну кількість продуктів і товарів для туристів, а також необхідне обладнання для індустрії туризму. За підрахунками Світового банку, на імпорт товарів для туристів припадає 15–55% надходжень залежно від розвитку економіки та орієнтованості туристичної індустрії на місцеві ресурси. Також існує імпорт, зумовлений «впливом демонстраційного ефекту». Туристи, приїжджаючи з промислово розвинених країн, демонструють товари кращої якості і розширеного асортименту, що є рекламою і сприяє імпорту іноземних споживчих товарів. Туристичні послуги складають значну частину споживаних населенням послуг і мають специфічний соціально-оздоровчий характер, тобто відпочинок, можливість розвитку особистості, пізнання історичних та культурних цінностей, заняття спортом, участь в культурно-масових заходах та ін.

Як бачимо, туризм поєднує в собі економічний, соціальний, гуманітарний, виховний та естетичний чинники. Додаткові послуги мають дуже широкий спектр і займають за розвинутої інфраструктури туризму до 50% від загального обсягу доходу [6].

Одна з основних особливостей розвитку туризму – нерівномірний розподіл міжнародних туристичних потоків у різних регіонах і країнах. Туристичні потоки сконцентровані в декількох регіонах земної кулі, їхній рух має зазвичай регіональний характер. Переважно туристичні потоки концентруються в Європі та Азії, водночас зростає роль країн Нового Світу в туристичних обмінах [4].

На певних етапах розвитку спостерігали такі пропорції: масові або групові туристи становили 20–30% від загальної кількості туристів; решта 70–80% – індивідуальні туристи, які подорожували в сусідні країни. Це співвідношення останніми роками має тенденцію до змін на користь масового туризму, причини чого такі: зменшення кількості послідовних днів відпустки і водночас збільшення частоти відпусток; низька ціна авіаперевезень; зростання кількості чартерних рейсів; підвищена зацікавленість туроператорів у масовому туризмі; пошук нових напрямів, які мають великі переваги; збільшення кількості робочих місць у масовому туризмі; зростання кількості туристів, що подорожують на автобусах.

Характерною особливістю сучасного туризму є збільшення частки рекреаційного (оздоровчого) туризму порівняно з іншими видами. Так, якщо у 1970–1980 рр. на ринку туристичних послуг переважав діловий, науковий та освітній туризм, то тепер вподобання туристів змінилися в бік відпочинку та розваг (див. рис.). Як і раніше, підвищеним попитом користуються поїздки до моря. Основними центрами пляжного туризму є середземноморські курорти Франції, Італії, Греції, Іспанії, країн Карибського басейну, островів Індонезії. Водночас збільшується інтерес до поїздок у гори і подорожей з елементами пригоди й ризику. Найпопулярніші гірськолижні курорти

розташовані в Альпах (Австрія, Швейцарія, Італія, Франція), Кордильєрах (США, Канада), Західних Карпатах (Словаччина, Польща).

Зростає кількість прихильників водного спорту – дайвінгу, скайсерфінгу (стрибки з парашутом і з лижею), віндсерфінгу (рух на вітрильній дошці), каякінгу (плавання на вузьких човнах), екзотичного полювання (наприклад, полювання на крокодила), риболовлі тощо. Для шанувальників пригод організують поїздки до місць катастроф (наприклад, зона ЧАЕС в Україні) або в джунглі, мандрівки міськими нетрями та навіть подорожі на орбіту Землі.

Залишається стабільно високою частка пізнавального туризму, спрямованого на ознайомлення з видатними природними та історико-культурними об'єктами, відвідування музеїв, виставок, галерей тощо.

Найбільш відвідувані об'єкти пізнавального туризму зосереджені в країнах Європи (Італія, Іспанія, Ватикан, Франція, Греція) та Північної Америки (США, Мексика).

За кількістю іноземних гостей світову першість утримують Франція, США, Іспанія (див. табл.). Зміцнює позиції туристичної держави Китай. Якщо в 1980–1990 рр. Китай щороку відвідувало близько 250 тис. осіб, то у 2017 р. ця цифра перевищила 55 млн осіб.

Особливою популярністю серед туристів користуються міста Лондон, Бангкок, Париж, Сингапур, Дубаї, Нью-Йорк. Найбільші доходи від надання послуг іноземним туристам отримують США, Іспанія, Франція. В окремих країнах туризм поповнює бюджет на 50% і більше. Це переважно невеликі острівні країни: Антигуа і Барбуда, Ангілья, Аруба, Мальдівські, Сейшельські та Багамські острови тощо [5].

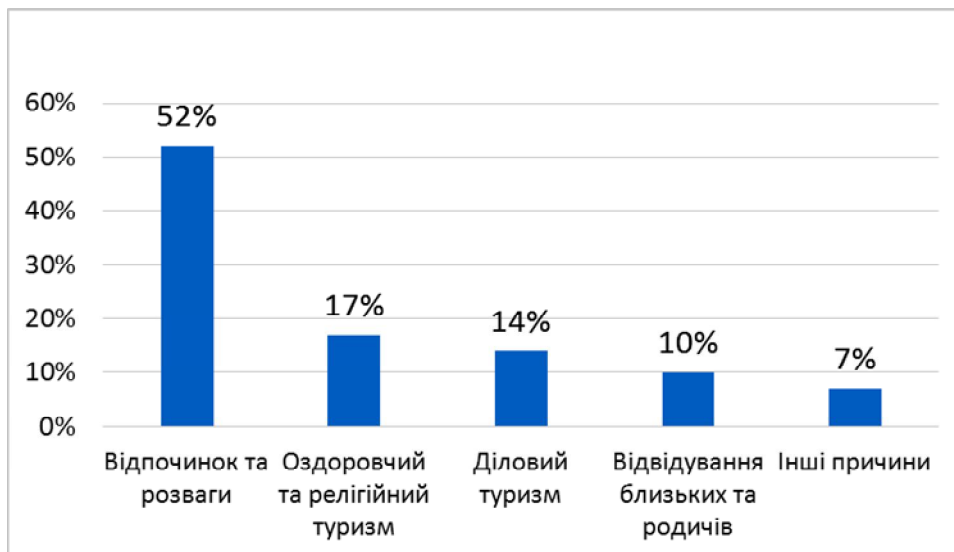

Рис. Класифікація туризму за метою здійснення подорожі.

Провідні країни за кількістю туристичних відвідувань (2017 р.)

Місце	Країни	Міжнародних туристичних відвідувань, млн осіб
1	Франція	83,7
2	США	74,8
3	Іспанія	65
4	Китай	55,6
5	Італія	48,6
6	Туреччина	39,8
7	Німеччина	33
8	Велика Британія	32,6
9	Росія	29,8
10	Мексика	29,1

Проблеми збереження живої природи у світі сприяють поширенню екологічного туризму. Він передбачає різноманітні походи горами й лісами, відпочинок на воді, у наметових містечках, спостереження за рідкісними птахами або метеликами. Провідну роль у розвитку екологічного туризму відіграють заповідні території. Світової популярності набули національні парки Плитвицькі озера (Хорватія), Лейк Дистрикт (Велика Британія), Гранд-Каньйон (США), Серенгеті (Танзанія), Ігу-асу (Аргентина-Бразилія), Крюгера (ПАР).

Ситуація, що склалася в туристичній сфері України, вимагає активного пошуку засобів подолання кризових явищ та інтенсифікації виробництва туристичного продукту із забезпеченням необхідної його якості. Тому необхідно втілити стратегічні напрями розвитку туристичної галузі та вжити заходи для його прискорення. Адже процес прискореного розвитку туризму є результатом науково-технічного прогресу, зростання пізнавальних та оздоровчих потреб людей і необхідності в міжнародних ділових контактах. Наявність багатого історико-культурного і природно-рекреаційного потенціалу дала змогу багатьом країнам, окремі з яких навіть не належать до високорозвинених, завоювати серйозні позиції на світовому туристичному ринку [1].

Україна може входити до числа країн, найбільш розвинених щодо туризму, завдяки ефективному використанню свого великого туристично-рекреаційного потенціалу.

Висновки. Сьогодні туризм вважають одним із перспективних напрямів соціально-економічного розвитку країни. Міжнародний туризм є вагомим рушієм зростання економіки, збільшення частки виробництва, працевлаштування та міжнародних трансакцій. Туризм перетворився на перспективну галузь міжнародного бізнесу з багатьма напрямками свого розвитку,

індустрією курортів, особливими фінансовими інструментами, системою комунікацій, став складовою частиною стратегічних, економічних і соціальних концепцій розвитку країн світу, сприяє розвитку багатьох пов'язаних із ним галузей економіки, допомагає створювати робочі місця, а також, вирішує проблему зайнятості працездатного населення.

Для вирішення основних проблем розвитку міжнародного туризму ми пропонуємо приділити особливу увагу припливу інвестицій в туристичну галузь нашої країни, оскільки це дасть змогу залучити більшу кількість туристів із-за кордону і відповідно збільшити обсяг наданих послуг. Найкращим капіталом для інвестицій є безвідсотковий кредит. Ця форма фінансування може бути реалізована за рахунок позичкових коштів, що належать засновникам. У результаті збільшення попиту іноземних туристів на вітчизняні послуги зростуть можливості вітчизняних продавців послуг та підвищиться їхня купівельна спроможність. Імідж країни серед інших держав та їх громадян залежить від того, як ця країна демонструє себе у світі.

Бібліографічний список

1. Зайцева В., Корнієнко О. Міжнародний туризм та глобалізація в сучасному світі. *Вісник Запорізького національного університету*. 2012. № 2(8). С. 55–65.
2. Міжнародний туризм. URL: <http://wikipedia.org> (дата звернення: 15.03.2018).
3. Абрамов В. В., Тонкошкур М. В. Історія туризму. Харків, 2010. 294 с.
4. Дядечко Л. П. Економіка туристичного бізнесу. Київ: Центр учбової літератури, 2009. 224 с.
5. Офіційний сайт Державного комітету статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 15.03.2018).
6. Карачина Н., Савіцька О. Розвиток міжнародного туризму в Україні у контексті світової інтеграції. *Молодий вчений*. 2014. № 5(08). С. 109–111.

Дудяк Р., Піскун О., Бугіль С.

РОЗВИТОК ТУРИЗМУ НА МІЖНАРОДНОМУ РІВНІ

Охарактеризовано сутність міжнародного туризму. Розглянуто основні проблеми та визначено чинники розвитку, під впливом яких формується сфера міжнародного туризму.

Швидкість пересування туристів до територій багато в чому визначається розвитком наземного, повітряного, водного транспорту. Стрімкому розвитку міжнародного туризму наприкінці ХХ сторіччя сприяв інтенсивний розвиток повітряного транспорту, в результаті чого зросли як кількість, так і дальність мандрівок.

Другим важливим чинником є розвиток туристичної інфраструктури, яку складають передусім організатори туризму (туроператори і турагенції), а також готелі, підприємства ресторанного господарства, розважальні заклади.

Своєрідним прискорювачем розвитку міжнародного туризму стали процеси інформатизації суспільства та розвиток інформаційно-комунікаційних технологій. Особливого значення для конкурентоспроможності країни на ринку міжнародного туризму набувають інфраструктура інформаційно-комунікаційних технологій, розвиток мережі Інтернет і доступність до неї, розробка та запровадження програмного забезпечення, розвиток електронної комерції.

Одним із вирішальних чинників є цінова доступність. Вартість туристичних путівок загалом, а також ціни на проживання, проїзд, користування окремими видами послуг зокрема визначають цінову конкурентоспроможність міжнародного туризму.

Від ресурсного потенціалу залежить розвиток і привабливість туристичної сфери. Враховуючи специфіку туристичної послуги, яка виявляється у значній ролі людини в процесі її надання, одним із визначальних чинників є людські ресурси. Однією з важливих складових ресурсного потенціалу країни є природні ресурси. Наявність природних об'єктів всесвітньої спадщини, розмаїття флори та фауни, сприятливі кліматичні умови підвищують зацікавленість туристів до країни, а отже, сприяють розвитку міжнародного туризму в ній.

Окремим чинником розвитку міжнародного туризму є відкритість кордонів. Доступність до ринків, належна ефективність митного адміністрування та імпортно-експортних процедур, адміністративна прозорість кордонів, розвинута інфраструктура цивільної авіації та наземного транспорту, доступність і якість транспортних послуг, інформаційно-комунікаційна інфраструктура, політико-правове забезпечення пересування, рівень охорони і безпеки характеризують високий рівень відкритості країни для міжнародної торгівлі та розвитку міжнародного туризму.

Доведено важливу роль розвитку міжнародного туризму для економіки країни. Узагальнено пропозиції щодо перспективи розвитку сфери туризму в Європі та світі.

Ключові слова: туризм на міжнародному рівні, туристичний потенціал, туристична сфера, туристична галузь, туристична інфраструктура.

Dudyak R., Piskun O., Bugil S.

DEVELOPMENT OF TOURISM ON THE INTERNATIONAL LEVEL

Characterized the essence of international tourism. The main problems are considered and the factors of development are determined, under the influence of which the sphere of international tourism is formed.

The speed of movement of tourists to the territories is largely determined by the development of land, air and water transport. The rapid development of international tourism at the end of the twentieth century contributed to the intensive development of air transport, resulting in increased both the number and range of travel.

The second important factor is the development of tourism in the country's tourism infrastructure, which includes, first of all, tourism organizers (tour operators and travel agents), as well as hotels, restaurant enterprises, entertaining establishments.

A peculiar accelerator of the development of international tourism were the processes of informatization of society and the development of information and communication technologies. The infrastructure of information and communication technologies, the development of the Internet and accessibility to it, the development and implementation of software, and the development of e-commerce are becoming particularly important for the competitiveness of the country in the international tourism market.

One of the decisive and at the same time very important factor is price accessibility. The cost of tourist trips as a whole, as well as prices for accommodation, travel, and the use of certain types of services, in particular, determine the country's price competitiveness for international tourism.

The development and attractiveness of the tourism sector depends on the resource potential. Taking into account the specifics of tourism services, which manifests itself in the significant role of a person in the process of

providing it, one of the determining factors is human resources. One of the important components of the country's resource potential is natural resources. The presence of natural objects of the world heritage, the diversity of flora and fauna, favorable climatic conditions increase the interest of tourists to the country, and, therefore, contribute to the development of international tourism in it.

A separate factor in the development of international tourism is the openness of borders. Market access, proper customs administration and import-export procedures, administrative transparency of borders, developed civil aviation and land transport infrastructure, accessibility and quality of transport services, information and communication infrastructure, political and legal support of movement, level of protection and security characterize a high level the country's openness to international trade and the development of international tourism.

An important role in the development of international tourism for the country's economy has been proven. The proposals on the prospects of tourism development in Europe and in the world are summarized.

Key words: tourism on the international level, tourist potential, tourism sphere, tourism industry, tourist infrastructure.

Стаття надійшла 20.03.2018.